

KINGA POPEK

student, WSBiP Ostrowiec Św.
opiekun: Arkadiusz Chudzik

PODATKI LOKALNE I ICH ZNACZENIE DLA GMINY WIEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE GMINY WOJCIECHOWICE W LATACH 2009 - 2013

LOCAL TAXES AND THEIR IMPORTANCE FOR RURAL COMMUNE WOJCIECHOWICE EXEMPLIFIED IN THE YEARS 2009 - 2013

Streszczenie: Podatki lokalne należą do głównych źródeł dochodów własnych gmin, dlatego odgrywają ważną rolę w budżecie Jednostek Samorządu Terytorialnego. Celem opracowania jest przybliżenie pojęcia podatków samorządowych i wskazanie ich znaczenia dla budżetu gminy. Podatki lokalne to pojęcie, które jest trudno jednoznacznie zdefiniować, bowiem jest to rodzaj podatków wyróżniający się nie z powodu charakteru ekonomicznego czy swojej konstrukcji, lecz dlatego, iż są one związane z podmiotem upoważnionym do ich nakładania i poboru. Wielkość wpływów z tytułu podatków samorządowych do budżetu gminy jest zależna od charakteru i położenia danej gminy, a dokładniej czy to gmina wiejska czy miejska. W celu stworzenia odpowiednich warunków dla podatników władze gminy, dzięki posiadanemu władztwu podatkowemu mogą uchwalać stawki podatkowe.

Słowa kluczowe: finanse, podatki lokalne, gmina wiejska, budżet

Abstract. Local taxes belong to the main sources of income for communes and therefore they play a significant part in the budget of self-government units. The aim of the article is to present the notion of taxation and to indicate its importance for a commune's budget. It might be difficult to clearly define the notion of local tax as it is not distinctive due to its economic character or construction but due to the fact that it is connected to the subject entitled to impose and levy it. The level of income from local taxes depends on the rural/urban character and location of a given commune. In order to create appropriate conditions for tax-payers, the commune authority can set tax rates.

Key words: finances, local taxes, rural commune, budget

Received: 06.2015

Accepted: 08.2015

WSTĘP

Budżet gminy składa się z dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Dochody z kolei stanowią subwencje, dotacje oraz dochody własne gmin. Podatki lokalne należą do głównych źródeł dochodów własnych gmin, dlatego odgrywają ważną rolę w budżecie tych Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST). Są to podatki majątkowe, obciążające bezpośrednio majątek oraz dochody podatników. Regulowane są przez kilka ustaw, m.in. ustawę o podatkach i opłatach lokalnych, ustawę o podatku rolnym, ustawę o podatku leśnym, itd. Pomimo przepisów zawartych w powyższych ustawach, gmina ma pewnego rodzaju swobodę w kształtowaniu polityki podatkowej na swoim terenie.

Celem opracowania jest przybliżenie pojęcia podatków samorządowych i wskazanie ich znaczenia dla budżetu gminy na przykładzie Gminy Wojciechowice, jako małej gminy wiejskiej w latach 2009 – 2013. W tym celu autor skorzystał z literatury dotyczącej finansów publicznych i prawa podatkowego, artykułów ekonomicznych i informacji pochodzących ze stron internetowych oraz danych uzyskanych w Urzędzie Gminy w Wojciechowicach.

POJĘCIE BUDŻETU JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I DOCHODÓW WŁASNYCH

Definicję budżetu jednostki samorządu terytorialnego (JST) najlepiej oddaje art. 211 ustawy o finansach publicznych: 1. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki. 2. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany na rok budżetowy. 3. Rokiem budżetowym jest rok kalendarzowy. 4. Podstawą gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym jest uchwała budżetowa. 5. Uchwała budżetowa składa się z: budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz załączników [Ustawa o finansach publicznych; Dz. U. 2013, poz. 885 z późn. zm.].

Dochody są podstawowym elementem budżetu JST. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Konstytucja RP) w art. 167 wskazuje na to, iż jednostki samorządu terytorialnego mają zapewniony udział w dochodach publicznych, oraz to, że dochodami tych jednostek są dochody własne, subwencje ogólne, dotacje celowe z budżetu państwa [Konstytucja RP; Dz. U. z 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.].

Pojęcie dochodów własnych JST pojawia się zarówno w ustawach jak i w literaturze. Nie ma określonej definicji ustawowej, jednakże w literaturze znajduje się wiele takich definicji, ale skupiających się głównie na cechach jakie te dochody powinny mieć [Kotlińska 2009, 144]. Dochody własne gmin są to zwykle wpływy budżetowe mające stały charakter, uzupełniane przez dochody nadzwyczajne do których należą wpływy z mandatów, grzywien, sprzedaży mienia gminnego, od spadków i darowizn, itp. [Kończkowski, Ratajczak 2010, 83].

Źródła dochodów JST są zawarte w art. 4 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, są to m.in.:

1. wpływy z podatków: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych;
2. wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów, eksploatacyjnej;
3. dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
4. dochody z majątku gminy;
5. spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
6. dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
7. 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
8. odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
9. odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
10. odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
11. dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;

12. inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów [Ustawa o dochodach JST, Dz. U. 2014, poz. 1115].

Spośród dochodów własnych najbardziej wydajnymi źródłami budżetu gminy są podatki i opłaty lokalne [Kończkowski, Ratajczak, 83].

PODATKI SAMORZĄDOWE

Według Ordynacji podatkowej: „Podatkiem jest publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej” [Ustawa Ordynacja podatkowa, Dz. U. 2012, poz. 749 z późn. zm.]. Wszystkie wymienione powyżej elementy podatku mają charakterystyczne cechy co wyróżnia podatki na tle innych danin publicznych [Grześkiewicz 2014, 99].

W polskim systemie podatkowym podatki dzielimy na kilka rodzajów:

1. ze względu na przedmiot opodatkowania: dochodowe, przychodowe, majątkowe, konsumpcyjne;
2. ze względu na relacje podatku do dochodu (majątku) podatnika: bezpośrednie, pośrednie;
3. ze względu na władztwo podatkowe: lokalne (samorządowe), centralne (państwowe) [Grześkiewicz 2014, 105].

Podatki lokalne to pojęcie, które jest trudno jednoznacznie zdefiniować, bowiem jest to rodzaj podatków wyróżniający się nie z powodu charakteru ekonomicznego czy swojej konstrukcji, lecz dlatego, iż są one związane z podmiotem upoważnionym do ich nakładania i poboru [Mazurek – Chwiejczak 2012, 156]. Podatki lokalne (samorządowe) to pojęcie, które pochodzi z podziału podatków ze względu na władztwo podatkowe lub inaczej ze względu na beneficjenta wpływów z poboru podatków. Podatki samorządowe zasilają wyłącznie budżety gmin. Podatki samorządowe: „są to takie podatki, które z mocy ustawy stanowią stałe, bezterminowe i wyłączne źródło dochodów budżetów gminnych” [Kończkowski, Ratajczak, 85]. Podatki te należą do głównych źródeł dochodów własnych gminy, wykorzystywanych do finansowania zadań publicznych [Kończkowski, Ratajczak 2010, 84-85].

Możemy wyróżnić kilka cech charakterystycznych dla podatków samorządowych. Jedną z takich cech jest kształtowanie przez władze samorządowe

konstrukcji podatków, np. ulgi, zwolnienia, stawki. Kolejną wspólną cechą tych danin publicznych jest ich mała fiskalna wydajność oraz niewielkie wpływy poza sferę fiskalną, np. społecznego [Mazurek-Chwiejczak, 156].

Podatki samorządowe powinny wyróżniać się następującymi cechami:

- powinny wyróżniać się odpowiednią wydajnością fiskalną, aby móc uzyskać środki potrzebne do finansowania zadań przez gminy,
- przedmiot opodatkowania winien być na stałe związany z danym obszarem w celu zapobieżenia migracji tzw. bazy podatkowej,
- kolejną cechą charakterystyczną powinna być „określoność przestrzenna”, tzn. że nie powinny występować trudności z identyfikacją tego, która jednostka samorządowa powinna otrzymywać daniny od danego podatnika,
- inną cechą jest np. równomierne rozmieszczenie bazy podatkowej w celu zróżnicowania dochodów gmin bogatszych i biedniejszych,
- prostota opodatkowania to następna cecha, która powinny się odznaczać podatki lokalne. Ma ona na celu ograniczenie kosztów poboru podatków,
- wpływy z podatków powinny być elastyczne i zmieniać się wraz z inflacją w celu zabezpieczenia interesów samorządu,
- powszechne nałożenie tej daniny publicznej, czyli nałożenie jej na jak największą liczbę osób ma służyć wzrostowi wydajności fiskalnej gminy [Mazurek – Chwiejczak 2012, 156-157].

KLASYFIKACJA PODATKÓW LOKALNYCH

W niniejszym artykule dokonano podziału podatków ze względu na różne kryteria, teraz chcę przedstawić jak w tej klasyfikacji plasują się podatki lokalne. Wiemy, że dzielimy podatki na te, które wpływają do budżetu państwa i te które zasilają budżety samorządowe. Jeżeli chodzi o podział ze względu na dochody, czyli ze względu na posiadany majątek podatnika, to wyróżniamy dwa podatki, które są wspólne zarówno dla samorządu jak i dla państwa, tj. podatek dochodowy od osób fizycznych i podatek dochodowy od osób prawnych. Ponadto wyróżniamy podatki państwowe: podatek VAT, od gier,

akcyzowy, tonażowy, czy od wydobycia niektórych rodzajów kopalin. Z kolei do podatków samorządowych zaliczamy:

- podatek rolny,
- podatek leśny,
- podatek od nieruchomości,
- podatek od środków transportowych,
- podatek od spadków i darowizn,
- podatek od czynności cywilnoprawnych.

Uwzględniając kryterium podziału ze względu na stosunek przedmiotu opodatkowania do majątku podatnika zauważamy, że podatki lokalne to podatki bezpośrednie, gdyż nakładane są w sposób bezpośredni na dochód, czy posiadany przez daną osobę majątek. Z kolei podział ze względu na przedmiot opodatkowania wyróżnia daniny lokalne jako podatki majątkowe [Rosiński 2012, 310].

W polskim systemie podatkowym oprócz wymienionych tradycyjnych kryteriów klasyfikacji, możemy wyróżnić subsystemy opodatkowania podatków lokalnych:

- opodatkowanie działalności gospodarczej (podatek od nieruchomości, od środków transportowych, od czynności cywilnoprawnych),
- obciążenie podatkiem gospodarstw domowych (podatek od czynności cywilnoprawnych, od nieruchomości, od spadków i darowizn),
- opodatkowanie działalności rolniczej (podatek rolny, leśny, od czynności cywilnoprawnych, od środków transportowych, od nieruchomości) [Rosiński 2012, 311].

Podatek od nieruchomości to jeden z głównych podatków lokalnych. Jest to podatek, który trudno jednoznacznie sklasyfikować. Ma on zarówno charakter majątkowy, jak i przychodowy, a niekiedy konsumpcyjny [Kończowski, Ratajczak, 86]. Podatek od nieruchomości reguluje ustawa o podatkach i opłatach lokalnych. Przedmiotem opodatkowania tym podatkiem są:

- grunty,
- budynki lub ich części,
- budowle lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Z kolei podatnikami obowiązany do jego uiszczania są: właściciele, wierzycieli użytkownicy, posiadacze samoistni oraz posiadacze zależni władający nieruchomością lub jej częścią będącymi własnością Skarbu Państwa lub JST [www.finanse.mf.gov.pl].

Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych wprowadza zwolnienia, wyłączenia w podatku od nieruchomości, a także podstawę opodatkowania, terminy wpłat podatku, dokumenty niezbędne do jego naliczenia oraz sposoby jego poboru [Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. 2014, poz. 849]. Należy wspomnieć, że organy gmin posiadają władztwo podatkowe, dzięki któremu mogą wpływać na stawki podatku od nieruchomości, obniżając stawki maksymalne w drodze uchwały, jak również wprowadzać nowe zwolnienia przedmiotowe, określać wzory informacji i deklaracji [Krzemińska, 235].

Podatek rolny należy do podatków majątkowych i jest regulowany przez ustawę o podatku rolnym. Przedmiotami opodatkowania są „grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza”. Podatnikami są: właściciele gruntów, posiadacze samoistni, użytkownicy wierzycieli, posiadacze gruntów będących własnością Skarbu Państwa lub JST, jak również dzierżawy gruntów rolnych [www.finanse.mf.gov.pl].

Ustawa o podatku rolnym zawiera m.in. zasady ustalania podatku, ulgi, zwolnienia, kiedy powstaje obowiązek podatkowy [Ustawa o podatku rolnym; Dz. U. 2013, poz. 1381 z późn. zm.]. W przypadku podatku rolnego jak i w podatku od nieruchomości Rada Gminy w drodze uchwały ustala stawkę podatku rolnego, biorąc pod uwagę średnią cenę skupu żyta¹ za okres 11 kwartałów poprzedzających kwartał poprzedzający kolejny rok podatkowy [Krzemińska, 235].

Przedmiotem opodatkowania **podatkiem leśnym** są: „lasy, grunty leśne sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako lasy, z wyjątkiem lasów zajętych na wykonywanie innej działalności gospodarczej niż działalność leśna” [http://podatki-i-opłaty-lokalne]. Zaś podmiotami są właściciele lasów, posiadacze samoistni, wierzycieli

¹ W 2013 roku nastąpiła zmiana, podstawą ustalania podatku rolnego do 2012 roku była średnia cena skupu żyta za okres trzech pierwszych kwartałów danego roku. Średnia cena skupu żyta za okres 11 kwartałów poprzedzających kwartał poprzedzający rok podatkowy ogłaszania jest przez Prezesa GUS do 20 października.

ści użytkownicy oraz posiadacze lasów będących własnością Skarbu Państwa lub JST [www.finanse.mf.gov.pl]. Tak jak w przypadku poprzednich podatków wszelkie zwolnienia, wyłączenia, zasady podatku leśnego reguluje odpowiednia ustawa [Ustawa o podatku leśnym; Dz. U. 2013, poz. 465]. Organy gminy również w tym przypadku mają władztwo podatkowe nad określaniem stawek, zwolnień, informacji i deklaracji w podatku leśnymi [Krzemińska, 235-236].

Podatek od środków transportowych regulowany jest ustawą o podatkach i opłatach lokalnych. Opodatkowaniu nim podlegają m.in.:

- „samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony i poniżej 12 ton;
- samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej równej lub wyższej niż 12 ton;
- ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów od 3,5 tony i poniżej 12 ton;
- ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów równej lub wyższej niż 12 ton;
- przyczepy i naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą od 7 ton i poniżej 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego;
- przyczepy i naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą równą lub wyższą niż 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego;
- autobusy.” [Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. 2014, poz. 849].

Katalog podmiotów obowiązanych do zapłaty powyższego podatku jest szeroki i znajduje się art. 9 ustawy, a także inne zasady dotyczące tego podatku [Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. 2014, poz. 849]. Rada Gminy może uchwalić stawki podatku nie przekraczając granic ustalonych przez ustawodawcę [Krzemińska, 235-236].

Podatki od spadków i darowizn należą do dochodów własnych gmin, lecz są zarządzane przez naczelników urzędów skarbowych, a następnie środki z nich uzyskane są przekazywane gminom [Kołaczkowski, Ratajczak, 94-95].

Przedmiotem opodatkowania jest nabycie rzeczy i praw majątkowych przez osoby fizyczne tytułem dziedziczenia, zapisy, zapisu testamentowego, darowizny, zasiedzenia, nieodpłatnego zniesienia współwłasności, zachowku, nieodpłatnej renty, służebności, użytkowania. Podmiotami są osoby fizyczne, które nabywają rzeczy i prawa majątkowe. W podatku tym przewiduje się wiele wyłączeń, zwolnień, które reguluje ustawa, a także podstawę opodatkowania, czy skalę podatkową [Ustawa o podatku od spadków i darowizn; Dz. U. 2009, Nr 93, poz. 768 z późn. zm.].

Podatek od czynności cywilnoprawnych należy do podatków lokalnych. Ma on dosyć szeroki zakres podmiotowy, gdyż obowiązek jego uiszczenia ciąży na podmiotach dokonujących czynności cywilnoprawnych, zatem podatnikami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne, które w chwili dokonywania czynności nie posiadały osobowości prawnej. Przedmiotem opodatkowania nie są wszystkie czynności cywilnoprawne. Opodatkowaniu owym podatkiem podlegają m.in. umowy sprzedaży, umowy darowizny, umowy pożyczki, umowy dożywocia, umowy spółki, itp. Administrowaniem tego podatku zajmuje się naczelnik urzędu skarbowego [Kołaczkowski, Ratajczak, 96-97]. Podatek ten reguluje ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych, w której występuje katalog zwolnień, liczne wyłączenia i inne zasady dotyczące powyższej daniny [Ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych; Dz. U. 2010, Nr 101, poz. 649 z późn. zm.].

Do podatków samorządowych i państwowych należy **podatek dochodowy**. W przypadku gmin jest to zryczałtowany podatek dochodowy w formie karty podatkowej. Jest to uproszczona forma opodatkowania dla osób fizycznych prowadzących określoną działalność gospodarczą. Podatek ten jest regulowany w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Wszelkie zasady dotyczące tego podatku, warunki, zwolnienia, wyłączenia są określone w powyższej ustawie [Dz. U. 1998, Nr 144, poz. 930 z późn. zm.]. Wysokość podatku w formie karty podatkowej nie zależy od rzeczywistych przychodów z danej działalności, bowiem stawkę ustala się na każdy rok oddzielnie [Kołaczkowski, Ratajczak, 97-99].

Organy gmin nie mają władztwa podatkowego nad podatkiem od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, dochodowego w formie karty podatkowej, ponieważ mają one ustalone stawki ustawowe [Krzemińska, 235-236].

GMINA WOJCIECHOWICE

Gmina Wojciechowice położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie opatowskim. Graniczy ona z gminami takimi jak: Ożarów, Wilczyce, Lipnik, Opatów, Ćmielów. Do gminy należy 20 miejscowości (sołectw): Bidziny, Drygulec, Gierczyce, Jasice, Kaliszany, Koszyce, Kunice, Lisów, Łopata, Ługi, Łukawka, Mierzanowice, Mikułowice, Orłowiny, Sadłowice, Smugi, Stodoły – Kolonie, Stodoły – Wieś, Wlonice, Wojciechowice [www.wojciechowice.com.pl]. Gmina Wojciechowice jest to mała gmina zajmująca powierzchnię 8646 ha (ok. 86 km²), co stanowi ok. 9,4% powierzchni powiatu [<http://kielce.stat.gov.pl/vademecum>].

Gmina jest typowo rolnicza, położona na bardzo urodzajnych glebach: czarnoziemach, lessach, czarnych ziemiach i w przyjaznym klimacie. Na terenie gminy dominuje rolnictwo indywidualne, które w przeciągu ostatnich kilku lat bardzo się rozwinęło.

Według danych z powszechnego spisu rolnego 2010 powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy wynosi 5804 ha, a średnia powierzchnia użytków rolnych 8,78 ha [<http://stat.gov.pl>].

Gminę zamieszkuje około 4306 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 50 osób na km². Na terenie gminy nie istnieją duże zakłady pracy. Występują tu głównie mali, indywidualni przedsiębiorcy z których większość prowadzi swoją działalność gospodarczą w głównej mierze powiązaną z rolnictwem [<https://prod.ceidg.gov.pl>].

UDZIAŁ PODATKÓW LOKALNYCH W DOCHODACH GMINY WOJCIECHOWICE

Wielkość wpływów z tytułu podatków samorządowych do budżetu gminy jest zależna od charakteru i położenia danej gminy, a dokładniej czy to gmina wiejska czy miejska. Gmina Wojciechowice to gmina wiejska.

Tabela 1. Łączne wpływy z podatków lokalnych w gminie Wojciechowice w latach 2009 – 2013 (osoby prawne)

Lata/ podatek	2009	2010	2011	2012	2013
Od nieruchomości	733 858,97	770 494,70	834 460,40	859 052,88	869 469,18
Rolny	9 241,70	6 414,63	8 823,60	5 931,80	5 949,00
Leśny	769,00	689,00	922,00	1 113,00	1 488,00
Od środków transportowych	45 938,00	47 346,00	36 874,00	44 032,83	37 373,00
Od czynności cywilnoprawnych	0,00	1 190,00	0,00	0,00	425,00
Od spadków i darowizn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ogółem	789 807,67	826 134,33	881 080,00	910 130,51	914 704,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Wojciechowice za lata 2013, 2012 oraz sprawozdań z wykonania planu dochodów budżetowych JST za lata 2011, 2010, 2009 (Rb – 27S).

Analizując dane z tabeli 1 zauważamy, że najwyższe wpływy z podatków lokalnych od osób prawnych są z tytułu podatku od nieruchomości i stanowią średnio 94,06% wpływów ogółem z tytułu podatków od osób prawnych. Drugim co do wielkości wpływów jest podatek od środków transportowych, który stanowi średnio około 4,93% wpływów ogółem od osób prawnych. Wpływy z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych wystąpiły tylko w latach 2010 i 2013, na przełomie lat 2009 – 2013 wpływy z podatków lokalnych od osób prawnych stosunkowo wzrastały. Najwyższy wzrost wystąpił w roku 2011 o 6,65% w stosunku do poprzedniego roku, a najniższy w 2013 zaledwie o 0,5% w stosunku do roku poprzedniego.

Dane z tabeli 2 dotyczą wpływów od osób fizycznych. Zauważamy, że najwyższe wpływy są z tytułu podatku rolnego średnio 79,55% ogółu wpływów z tytułu podatków lokalnych od osób fizycznych. Należy zwrócić uwagę, iż wpływy z tego podatku wzrastają. Kolejnym podatkiem pod względem wielkości wpływów jest podatek od środków transportowych, a wpływy z jego tytułu wynoszą średnio 8,14% ogółu wpływów z tytułu podatków lokalnych od osób fizycznych. Najniższe wpływy zauważamy z tytułu podatku dochodowego w formie karty podatkowej, który wynosi średnio około 0,27% ogółu wpływów oraz od spadków i darowizn średnio około 0,48%, ale w tym przypadku z roku na rok mamy wzrost wpływów do budżetu z tego tytułu.

Tabela 2. Łączne wpływy z podatków lokalnych w gminie Wojciechowice w latach 2009 – 2013 (osoby fizyczne)

Lata/podatek	2009	2010	2011	2012	2013
Od nieruchomości	50 485,81	70 200,14	68 645,95	117 482,05	120 259,98
Rolny	782 295,22	795 343,25	839 341,55	957 348,16	1 034 076,00
Leśny	1 967,00	2 092,50	2 751,00	3 162,03	2 994,74
Od środków transportowych	72 219,00	92 924,34	97 933,16	83 371,50	102 237,50
Od czynności cywilnoprawnych	57 216,90	35 718,10	44 169,10	32 991,00	34 563,00
Od spadków i darowizn	457,00	1 903,00	4 933,00	8 242,00	13 691,00
Dochodowy w formie karty podatkowej	2 792,00	2 896,00	3 398,41	2 616,00	2 851,00
Ogółem	967 432,93	1 001 077,33	1 061 172,17	1 205 212,74	1 310 673,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Wojciechowice za lata 2013, 2012 oraz sprawozdań z wykonania planu dochodów budżetowych JST za lata 2011, 2010, 2009 (Rb – 27S).

W analizowanym okresie zauważamy regularny wzrost wpływów ogółem z tytułu podatków lokalnych, z czego najwyższy wpływ nastąpił w 2012 roku o 13,57% w stosunku do roku poprzedniego, a najniższy w 2010 roku o 8,48% w stosunku do roku 2009. Ciągły wzrost wpływów z tytułu podatku rolnego, a co za tym idzie wzrost z tytułu podatków ogółem jest uzależniony od ustalanych przez Radę Gminy, w drodze uchwały, stawki będącej podstawą do naliczania podatku rolnego. W tabeli 3 mamy zawartą średnią cenę skupu żyta według Prezesa GUS i obniżoną cenę żyta przez Radę Gminy, jako podstawę do naliczenia podatku.

Tabela 3. Stawki podatku rolnego w latach 2009 – 2013

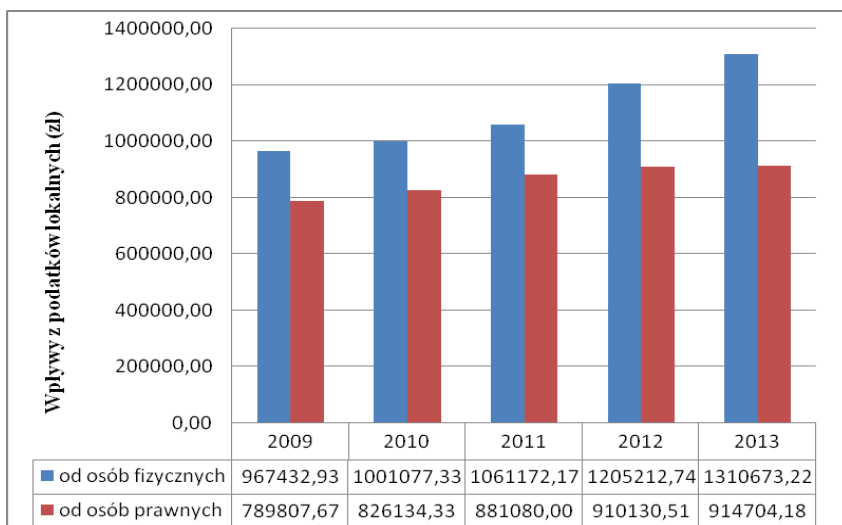
PODATEK ROLNY (Rada Gminy ma prawo obniżyć cenę żyta)	Wg Prezesa GUS w 2009	Uchwalona na 2009	Wg Prezesa GUS w 2010	Uchwalona na 2010 r	Wg Prezesa GUS w 2011
cena żyta za 1 q w zł	55,80	29,00	34,10	29,00	37,64
(stawka z 1 ha przeliczeniowego w zł)	139,50	72,50	82,25	72,50	94,10
PODATEK ROLNY (Rada Gminy ma prawo obniżyć cenę żyta)	Uchwalona na 2011	Wg Prezesa GUS w 2012	Uchwalona na 2012	Wg Prezesa GUS w 2013	Uchwalona na 2013
cena żyta za 1 q w zł	30,00	74,18	35,00	75,86	37,00
(stawka z 1 ha przeliczeniowego w zł)	75,00	185,45	87,50	189,65	92,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie komunikatu Prezesa GUS w sprawie średniej ceny skupu żyta za lata 2008 – 2012 i Uchwał Rady Gminy Wojciechowice za lata 2008 – 2012.

Tabela 4. Łączne wpływy z podatków lokalnych od osób fizycznych i osób prawnych w gminie Wojciechowice w latach 2009 – 2013

Lata/wpływy	2009	2010	2011	2012	2013
z podatków lokalnych od os. fizycznych	967 432,93	1 001 077,33	1 061 172,17	1 205 212,74	1 310 673,22
z podatków lokalnych od os. prawnych	789 807,67	826 134,33	881 080,00	910 130,51	914 704,18
Ogółem	1 757 240,6	1827 211,66	1 942 252,17	2 115 343,25	2 225 377,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Wojciechowice za lata 2013, 2012 oraz sprawozdań z wykonania planu dochodów budżetowych JST za lata 2011, 2010, 2009 (Rb – 27S).

Rys. 1. Wpływy podatkowe – osoby fizyczne i prawne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 3

Dokonując analizy danych zawartych w tabeli 4 zauważamy, że w badanych latach wpływy z tytułu podatków lokalnych od osób fizycznych są niższe niż wpływy od osób prawnych. Średnie wpływy od osób fizycznych wynoszą około 56,07% ogółu wpływów z tytułu podatków lokalnych, a od osób prawnych 43,93% ogółu wpływów. Należy zwrócić szczególną uwagę na to, iż wpływy z podatków samorządowych regularnie wzrastają. Najwyższy wzrost

miął miejsce w 2012 roku o 8,9% w porównaniu do roku 2011, a najniższy w 2010 roku o 3,98% w stosunku do roku poprzedniego.

Rysunek 1 wyraźnie wskazuje, że w latach 2009 – 2013 większe wpływy do budżetu gminy spłynęły z tytułu podatków lokalnych od osób fizycznych.

Tabela 5. Dochody gminy Wojciechowice w latach 2009 - 2013

Lata/ Dochody (w zł)	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem,	9 628 639,22	9 255 551,74	10 256 721,58	11 210 008,57	11 412 554,27
%	100%	100%	100%	100%	100%
w tym:					
* podatki lokalne	1 757 240,60	1 827 211,66	1 942 252,17	2 115 343,25	2 225 377,40
%	18,25%	19,74%	18,94%	19,23%	19,50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Wojciechowice za lata 2013, 2012 oraz sprawozdań z wykonania planu dochodów budżetowych JST za lata 2011, 2010, 2009 (Rb – 27S).

Analizując dane z tabeli 5 zauważamy, że wpływy z tytułu podatków lokalnych w stosunku do dochodów ogółem stanowią średnio około 19,13%. Dochody budżetu gminy Wojciechowice wzrastają, najwyższy wzrost w dochodach ogółem zauważamy w 2011 roku o 10,82% do roku poprzedniego. Natomiast nie odnotowano wzrostu lecz spadek dochodów w roku 2010 o 3,87% w stosunku do roku poprzedniego. Z kolei wpływy z podatków samorządowych mają tendencję wzrostową, a ich udział w dochodach zwiększa się.

PODSUMOWANIE

Podatki lokalne mają duże znaczenie dla gmin, stanowią zasadniczą część dochodów własnych, które wraz z dotacjami i subwencjami składają się na dochody ogółem gmin. Gmina Wojciechowice to mała gmina wiejska, typowo rolnicza.

Dochody własne tej gminy składają się w dużym stopniu z wpływów z tytułu podatków samorządowych, stanowią one prawie 1/5 dochodów gminy ogółem. Największe wpływy spośród podatków lokalnych gmina uzyskuje z podatku rolne-

go od osób fizycznych, czyli od rolników posiadających gospodarstwa rolne na jej terenie.

Drugim co do wielkości wpływów jest podatek od nieruchomości od osób prawnych. Są to podatnicy, którzy posiadają na terenie gminy budynki lub budowle, np. Cementownia „Grupa Ożarów”. Wpływy od osób fizycznych są wyższe niż od osób prawnych.

W celu stworzenia odpowiednich warunków dla podatników władze gminy, dzięki posiadanemu władztwu podatkowemu mogą uchwalać stawki podatkowe, np. podatku rolnego odpowiednio do sytuacji gospodarczej w gminie, czy w przypadku podatku od nieruchomości różnicują stawki, wprowadzając zwolnienia, m.in. dla przedsiębiorców, zachęcając w ten sposób do otwierania działalności gospodarczej, co mogłoby zwiększyć wpływy z podatków przy jednoczesnych zwiększaniu dochodów własnych.

SPIS LITERATURY

- Dziekański P., *Finansowanie rozwoju lokalnego na przykładzie gmin wiejskich województwa świętokrzyskiego*, s. 145-161 [w:] Europa Regionum, Tom XVI, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2013.
- Dziekański P., *Wykorzystanie wskaźnika syntetycznego do oceny poziomu rozwoju samorządu na przykładzie gmin wiejskich województwa świętokrzyskiego* [w:] Owsiak E (Red.), *Determinanty rozwoju Polski; Finanse publiczne*, PTE, Warszawa 2015.
- Dziekański P. (a), *Finance region for sustainable development. Synthetic description of financial condition* 33 - 40 VADYBA Volume 27/Number 2/2015 Nr. 2 (27)2015 Journal of Management.
- Dziekański P., *Koncepcja wskaźnika syntetycznego oceny poziomu rozwoju gmin wiejskich województwa świętokrzyskiego w warunkach globalizacji*, s. 61 – 70 [w:] Zeszyty Naukowe SGGW, PROBLEMY ROLNICTWA ŚWIATOWEGO, Tom 14 (XXIX), Zeszyt 3, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2014.
- Grześkiewicz W.(red.), *Finanse publiczne z elementami prawa podatkowego*, Difin, Warszawa 2014.
- Kończkowski B., Ratajczak M., *Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.

- Leśniewski M. A., *Zrównoważony rozwój a konkurencyjność gmin*, Wyd. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce 2010.
- Myjak J., *Tam gdzie świt cywilizacji rolniczej*, PAIR, Sandomierz 2006.
- Charakterystyka gospodarstw rolnych w podregionach, powiatach i gminach województwa świętokrzyskiego Powszechny Spis Rolny 2010 za: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/kielce/ASSETS_Charakt_gosp_rolnych_2012.pdf
- Grzebyk M., Filip P., *Rola zarządzania w funkcjonowaniu samorządu gminnego [w:] Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Rozwój zrównoważony i problemy obszarów wiejskich*, [w:] Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy, Zeszyt nr 29, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2012.
- http://kielce.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_swietokrzyskie/portrety_gmin/powiat_opatowski/Wojciechowice.pdf
- <http://www.finanse.mf.gov.pl/podatki-i-opłaty-lokalne/podatek-lesny>
- <http://www.finanse.mf.gov.pl/podatki-i-opłaty-lokalne/podatek-od-srodkow-transportowych>
- http://www.finanse.mf.gov.pl/podatki-i-opłaty-lokalne/podatek-rolny/-/asset_publisher/OTra/content/podatek-NSTANCE_0Tra02.10.2014._
- <http://www.finanse.mf.gov.pl/podatki-i-opłaty-lokalne/podatki-od-nieruchomosci>
- <https://prod.ceidg.gov.pl/CEIDG/ceidg.public.ui/search.aspx>
- Kotlińska J., *Dochody własne jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2009, nr 3, za: https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/4614/1/11_Janina_Kotlinska_Dochody%20w%C5%82asne%20jednostek%20samorz%C4%85du%20terytorialnego%20w%20Polsce_143-161.pdf
- Krzemińska A., *Podatki i opłaty lokalne jako instrument zasilania budżetów gmin*, za: http://jmf.wzr.pl/pim/2013_2_3_21.pdf.
- Maurek – Chwiejczak M., *Podatki lokalne w systemie finansowania samorządów – doświadczenia krajów OECD*, w: „Annales Universitatis Mariae Curie – Skłodowska Lublin - Polonia”, 2012, nr 3, za: [file:///C:/Users/Adax/Downloads/System%20podatkow%20i%20opl at%20-%20fragment%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Adax/Downloads/System%20podatkow%20i%20opl at%20-%20fragment%20(1).pdf)
- Roiński R., *Istota i znaczenie fiskalne podatków lokalnych na Pomorzu Środkowym w latach 2005 – 2010* [w:] Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 52, 2012, nr 708, za: http://www.wneiz.pl/nauka_wneiz/frfu/52-2012/FRFU-52-309.pdf
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (tekst jedn. Dz. U. z 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Sowa B., *Wpływ podmiotów polityki regionalnej na kształt oraz poziom rozwoju gospodarczego regionu na przykładzie powiatu przemyskiego* [w:] *Uwarunkowania sukcesu przedsiębiorstwa*, pod red. K. Jaremczuka, J. Połusznego, J. Szreniawskiego, Zeszyty Naukowe Nr 10, Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Przemysłu, Przemysł 2002, s. 446-452.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. 2012, poz. 749 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn.: Dz. U. 2014, poz. 849).

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jedn. Dz. U. 2014, poz. 1115)

Ustawa z dnia 13 października 2002 roku o podatku leśnym (tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 465).

Ustawa z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1381 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 885 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 28 lipca 1983 roku o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. 2009, Nr 93, poz. 768 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 9 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. 1998, Nr 144, poz. 930 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. 2010, Nr 101, poz. 649 z późn. zm.).